

Nr 515.

Av herr **Westman m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 21, med förslag till lag om allmänna vägar m. m.*

I propositionen nr 21 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till lag om allmänna vägar, lag om vägdistrikt samt lag angående ändring i vissa delar av lagen den 13 juni 1919 om ödebygdsvägar.

Enligt propositionens förslag till lag om allmänna vägar skall för varje vägdistrikt och för varje stad, där allmän väg finnes, en vägnämnd utses för fullgörande av vissa uppgifter. Dessa uppgifter äro i huvudsak att meddela föreläggande om borttagande eller ändring av vissa anordningar utmed väg samt om röjning av träd och buskar, att meddela väghållare tillstånd att uppsätta snöskärm och att till vägs underhåll taga grus m. m. å annan än kronan tillhörig mark samt att i förekommande fall bestämma, huruvida och i vad mån väghållaren skall gälda skadeersättning. Vidare äger länsstyrelsen, innan den meddelar föreläggande i anledning av yppad brist i väghållningen, om så finnes lämpligt, inhämta vägnämndens yttrande i ärendet.

Huruvida vägnämnden kommer att få någon större betydelse är ovisst och torde i hög grad bli beroende av respektive vägstyrelsers benägenhet att genom underhandlingar och frivilliga överenskommelser komma till uppgörelse med markägarna i de frågor, som enligt stadgandena i lagförslaget kunna hänskjutas till vägnämnden för avgörande. Önskvärt är givetvis, att uppgörelser i godo skola kunna ske i största möjliga utsträckning och att vägnämndens uppgifter därigenom må kunna inskränkas till vad som är absolut oundgängligt. Emellertid vilja vi erinra, att det enligt lagförslaget skulle tillkomma länsstyrelsen både att tillsätta vägnämnden och att handlägga besvär, som anförts över vägnämndens beslut. Såsom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anført, är det principiellt sett icke tilltalande, att rättelse i vägnämndens beslut skall sökas hos samma myndighet som tillsatt nämnden.

Nyssnämnda länsstyrelse har föreslagit, att vägnämnd skall bestå av — förutom ordförande, utsedd av vederbörande länsstyrelse — en ledamot, representerande vägdistriktet, utsedd av dess vägstyrelse, samt en ledamot, företrädande allmänhetens, särskilt markägarnas intressen, vald av domhavanden i den domsaga, inom vilken huvuddelen av vägdistriktet befinner sig. Vi anse för vår del, att såväl ordförande som ledamöter i vägnämnden bör utses av vederbörande häradsrätt, vilket ur förvaltningsrättslig synpunkt torde stå i bättre överensstämmelse med hittills tillämpade principer än förslaget, att länsstyrelsen erhåller den-

na befogenhet, med hänsyn till att länsstyrelsen även är besvärsmyndighet.

I § 8 av lagen om vägdistrikt föreslås, att antalet ombud vid vägstämman i förhållande till folkmängden bestämmes sålunda, att en var kommun utser ett ombud för varje påbörjat befolkningstal av 2,000 eller det lägre tal, som må erfordras för att antalet ombud för hela vägdistriktet skall uppgå till minst 15. 1929 års vägsakkunniga föreslog däremot, att ett ombud skulle utses för varje påbörjat befolkningstal av 1,000 eller det lägre tal, som erfordras för att antalet fullmäktige för hela distriktet skall uppgå till minst 10. Kungl. Maj:t har (§ 16) på grund av denna avvikelse från de sakkunnigas förslag nödgats frångå den för andra kommunala representantförsamlingar gällande regeln, att varje representant äger en röst. Skulle denna regel tillämpas vid val av ett ombud för varje påbörjat befolkningstal av 2,000, anses vissa smärre kommuner bli va alltför starkt överrepresenterade i förhållande till andra kommuner. I stället föreslås, att röstvärdet bestämmes så att ombudet röstar för sin kommuns hela röstetal. I de fall en kommun utsett två eller flera ombud, skall därvid varje ombud rösta allenast för en mot antalet ombud svarande bråkdel av kommunens hela röstetal.

För vår del hålla vi före, att vägsakkunnigas förslag om ett ombud för varje påbörjat befolkningstal av 1,000 är att föredraga med hänsyn till önskvärdheten av att erhålla en såvitt möjligt allsidig och rättvis representation i det beslutande organet. Om denna norm godtages, föreligger ingen anledning att gradera kommunernas folkmängd, då någon nämnvärd överrepresentation av smärre kommuner därvid icke kommer i fråga.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall vägdistriktets beslutanderätt utövas vid vägstämman av ombud valda å kommunalstämma eller, i kommun där kommunalfullmäktige finnas, av dessa. Ombuden skulle alltså komma att väljas enligt grunderna för kommunal rösträtt. Som villkor för valbarhet till ombud vid vägstämman har Kungl. Maj:t vidare endast uppställt, att ombud skall vara bosatt inom vägdistriktet samt röstberättigad i någon till vägdistriktet hörande kommuns gemensamma angelägenheter.

De sakkunniga ha däremot föreslagit, att rösträtt vid dylikt val skall tillkomma endast den, som jämlikt näst föregående årets taxeringslängder är skyldig att erlägga vägskatt till distriktet, varvid en var röstberättigad skall äga en röst för varje påbörjat antal av fem vägskatte kronor, som påförts honom, dock högst 10 röster. Rösträtt må enligt de sakkunnigas förslag icke utövas av den, som med avseende å honom påford vägskatt till distriktet, vilken förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häftar för skatt för flera än två av dessa år.

Då vägskatt icke skall debiteras inkomsttagare, som påförts mindre än tre skatte kronor, vilket ungefär motsvarar nuvarande stadgande, att vägskatt icke utgår för till kommunal inkomstskatt beskattningsbar in-

komst, därest den taxerade inkomsten understiger 1,000 kronor, skulle följden av ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag bliva, att vid val av ombud vid vägstämman även sådana finge rösträtt, som icke erlægga någon vägskatt, och dessa skulle t. o. m. kunna väljas till ombud och sålunda få direkt tillfälle att besluta om uttaxeringar, som icke beröra dem själva.

De sakkunniga medgiva, att graderad röstskala med rösträtt endast för dem, som äro skyldiga att erlægga skatt till vägdistriktet, visserligen skulle stå i dålig samklang med vad som gäller i fråga om val av övriga kommunala representationer, men framhålla å andra sidan, att vägande skäl kunna anföras mot likformighet härvidlag. Landstingens samt de borgerliga och kyrkliga primärkommunernas arbetsuppgifter äro till övervägande delen av social eller kulturell art, något som icke är fallet med väggommunens. I fråga om vägväsendet göra sig i främsta rummet gällande synpunkter av ekonomisk och teknisk natur. Med hänsyn till att väghållningen i så hög grad är en ekonomisk angelägenhet synes det — yttra de sakkunniga — rimligt att låta endast dem öva inflytande på vägväsendet, vilka deltaga i väghållningskostnadernas bestridande, d. v. s. dels staten, företrädande såväl egna som motortrafikanternas intressen, dels ock de vägskatteskyldiga. Rösträtt bör i överensstämmelse härmed tillkomma endast den, som är pliktig att erlægga vägskatt. Det sagda torde även väl motivera en på så sätt graderad röstskala, att röstvärdet ställes i viss relation till storleken av vederbörandes andel i vägskattebördan.

Vi kunna helt instämma i de sakkunnigas uttalande, att distriktens beslutanderätt i vägfrågor bör vara förbehållen dem, som erlægga vägskatt. I konsekvens härmed bör emellertid för rätt att utöva rösträtt gälla det villkoret, att vederbörande gäldat honom påförd vägskatt, som förfallit till betalning under de tre senaste åren.

Enligt § 12 i förslaget till lag om vägdistrikt skall vägstämman varje år bland ombuden utse en ordförande och en vice ordförande för nästkommande kalenderår. Här anse vi oss ur praktisk synpunkt böra yrka sådan ändring, att vägstyrelsens ordförande och vice ordförande skola vara valbara till dessa poster även om de icke utsetts till ombud vid vägstämman.

Vidare anse vi bestämmelsen, att länsstyrelsen må till ledamot eller suppleant i vägstyrelse kunna förordna även den, som ej är mantalsskriven eller boende inom vägdistriktet, vara olämplig, då det icke torde möta svårigheter för länsstyrelsen att såsom sitt ombud utse person, som är boende inom vägdistriktet. Den föreslagna bestämmelsen om vetorätt för länsstyrelsens ombud emot vägstyrelsens beslut, i det att besluten skola för att vara bindande underställas länsstyrelsens prövning, om länsstyrelsens ombud låtit till protokollet anteckna avvikande mening, kunna vi icke finna motiverad av rådande förhållanden och de erfarenheter, som

hittills föreligga rörande vägstyrelsernas verksamhet, varför vi anse att denna bestämmelse bör utgå.

Våra här i korthet motiverade ändringsyrkanden kunna sammanfattas på följande sätt:

1) Vägnämnd, enligt förslag till lag om allmänna vägar, bör utses av häradsrätten i den domsaga, inom vilken huvuddelen av vägdistriktet befinner sig;

2) § 7 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om vägdistrikt bör efter stycket: »För utövande av vägdistriktets beslutanderätt skola ombud för de till distriktet hörande kommunerna sammanträda å vägstämma» erhålla den lydelse, som föreslagits av 1929 års vägsakkunniga (förslag till lag om vägdistrikt, § 8) med iakttagande av, att beteckningen vägfullmäktige utbytes mot vägstämмоombud samt att som villkor för rätt att utöva röst-rätt skall gälla, att vederbörande gäldat honom påförd vägskatt, som förfallit till betalning under de tre senaste åren;

3) §§ 8—10 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om vägdistrikt utbytas mot §§ 9—16 i de sakkunnigas motsvarande förslag med de formella justeringar, som erfordras på grund av här framställda yrkanden;

4) Ett tillägg göres till 12 § i Kungl. Maj:ts förslag av innehåll, att ordförande och vice ordförande i vägstyrelse skola vara valbara till ordförande respektive vice ordförande i vägstämma även om de icke utsetts till vägstämмоombud;

5) § 16 i Kungl. Maj:ts förslag utbytes mot en bestämmelse, att varje vägstämмоombud äger en röst;

6) I § 32 bör tillägget, att länsstyrelsen må kunna till ledamot eller suppleant av vägstyrelse förordna även den, som icke är valbar till vägstämмоombud, utgå;

7) Likaledes bör vad som stadgas under 62 § c), att vägstyrelses beslut för att vinna bindande kraft skall underställas länsstyrelsens prövning, om den av länsstyrelsen utsedde ledamoten av vägstyrelsen låtit till protokollet anteckna från beslutet avvikande mening, bortfalla.

I anslutning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 21 måtte vidtaga de ändringar, som äro betingade av ovan anförda yrkanden, samt

att vederbörande utskott måtte uppgöra förslag till de lagtextändringar och formella justeringar, som härav påkallas.

Stockholm den 2 februari 1934.

K. A. Westman,
Broby gård.

Aron Gustafsson,
Lekåsa.

Otto Wallén.

Johan Johansson,
Tväråselet.

Nestor Hammarlund.

Janne Nilsson,
Hörby.